

Suomen luonnonsuojeluliiton Pirkanmaan piiri ry, Ylöjärven yhdistys ry ja Virtain-Ruoveden luonnonsuojeluyhdistys ry

HÄMEENLINNAN HALLINTO-OIKEUS

Raatihuoneenkatu 1 13100 Hämeenlinna

hameenlinna.hao@oikeus.fi

Asia: Muutoksenhaku Pirkanmaan vaihemaakuntasta Elonkirjo ja Energia koskien

Päätös, josta valitetaan:

Pirkanmaan maakuntavaltuuston hyväksymis- ja vahvistamispäätös 7.4. 2025 § 9 koskien Elonkirjo ja Energia vaihemaakuntakaavaa. Pöytäkirjanote ja valitusosoitus liitteenä 1. ja 2.

Muutoksenhakijat:

Suomen luonnonsuojeluliiton Pirkanmaan piiri ry.

Suomen luonnonsuojeluliitto Ylöjärvi ry.

Virtain-Ruoveden luonnonsuojeluyhdistys ry.

Prosessiosoite:

Suomen luonnonsuojeluliitto Ylöjärvi ry. ,Puheenjohtaja Timo Järvenpää

Lehtiläntie 18 34130 Ylinen, sähköposti tuulihaukka@live.com

Vaatimukset:

Suomen luonnonsuojeluliiton Pirkanmaan piiri ry ja Ylöjärven yhdistys ry sekä Virtain-Ruoveden luonnonsuojeluyhdistys ry katsovat, että Pirkanmaan maakuntavaltuuston päätös 7.4. 2025 § 9 koskien Elonkirjo ja energia vaihemaakuntakaavan hyväksymis- ja vahvistamispäätöstä on Patakorven tuulivoimala-aluevarauksen osalta alueidenkäyttölain 5 § kohtien 4 ja 5, 9 § ensimmäisen ja toisen momentin sekä 22 § kohtien 4 ja 5 vastainen, eikä vaihemaakuntakaavassa ei ole huomioitu 24 § vaatimuksia valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden huomioon ottamisesta ja niiden toteuttamisen edistämisestä. Edelleen vaihemaakuntakaava ei täytä alueidenkäyttölain 28 § sisältövaatimuksia kolmannen momentin kohtien 1, 2, 3, 4, 6 ja 7 osalta. Vaihemaakuntakaavan Patakorven aluevaraus on myös luonnonsuojelulain pykälien 7, 78 ja 144 vastainen.

Vaatimus 1: Allekirjoittaneet yhdistykset katsovat, että 7.4. 2025 hyväksytty ja vahvistettu Elonkirjo ja Energia vaihemaakuntakaava on edellä mainittujen lainkohtien vastainen ja vaatii, että maakuntavaltuuston hyväksymispäätös § 9 koskien Patakorven tuulivoimaluetta (nro 28) tulee kumota.

VALITUKSEN PERUSTELUT

Vaihemaakuntakaavan ympäristöselvitykset ja varauksen sijainti

Vaihemaakuntakaavan pohjaksi tehty tuulivoimaselvitys perustuu maakunnan laajuiseen tuulivoimala-alueita pois sulkevaan vyöhyketarkasteluun. Siinä määriteltiin vaihtoehdolle VE1 lyhyemmät ja VE2 pidemmät metrimääräiset etäisyysvaatimukset ympäröivään maankäyttöön. Lajipiste.fi-aineiston uhanalaisten lajien pistetiedot ajettiin karttatiedoksi ja sen jälkeen arvioitiin maakunnan arvokkaat luontokeskittymät erillisessä selvityksessä. Nämä arvoalueet suljettiin pois tuulivoimaselvityksen potentiaalisista tuulivoima-alueista.

Vyöhyketarkastelussa päädyttiin vaihtoehdon VE1-mallin valintaan vaihemaakuntakaavan tarkastelupohjaksi siksi, että se tuotti mallinnuksella 534 voimalaa, kun taas VE2-malli olisi tuottanut 57 voimalaa. Perusteena valinnalle oli mm. HINKU-hankkeen 80% hiilineutraalitavoite Pirkanmaalla, minkä vuoksi vyöhyketarkastelu suuremman tuulivoimalamäärän tuottama malli vaihemaakuntakaavan aluevarausten perustaksi.

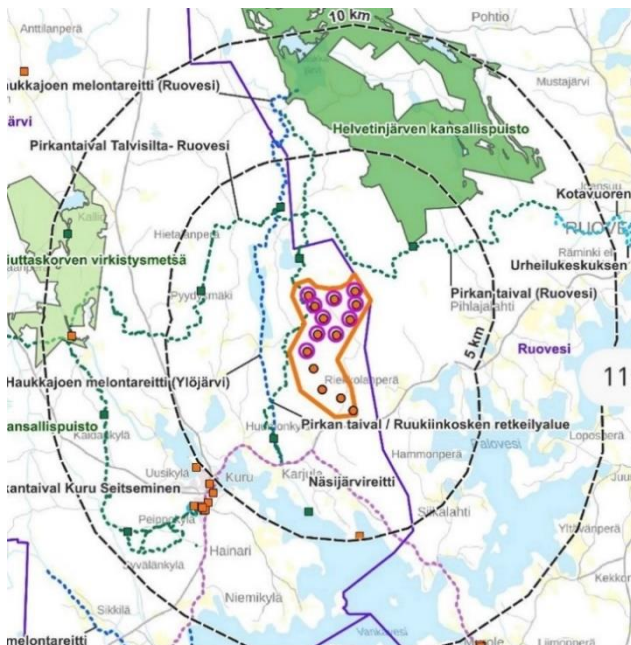
Yhdistykset pitävät yleistavoitetta hyvänä, mutta HINKU-tavoite ei ole alueidenkäyttölain mukainen riittävä peruste aluevaraukselle Patakorven osalta. Vaihemaakuntakaavan vyöhyketarkastelu ei osoittanut Patakorven aluetta ympäristöllisistä syistä sopivaksi paikaksi tuulivoima-alueelle. Kuitenkin varaus tehtiin vastoin vaihekaavan omien selvitysten vastaisesti. Tältä osin maakuntakaavan selvityksiä Patakorven kohdalla voi pitää lainkaan riittävinä ja ne ovat näinmuodoin varaus on alueidenkäyttölain 9 § vastainen ja se ei täytä myöskään alueidenkäyttölain 28 § sisältövaatimuksia.

Vaikka maakuntakaavan vyöhyketarkastelussa Patakorpi ei noussut tuulivoimalle soveltuvien alueiden vyöhykkeeseen, se perustettiin hankkeina Pirkanmaalla liikkeellä oleviin tuulivoima-alueista tehtyyn selvitykseen (17.10. 2024).

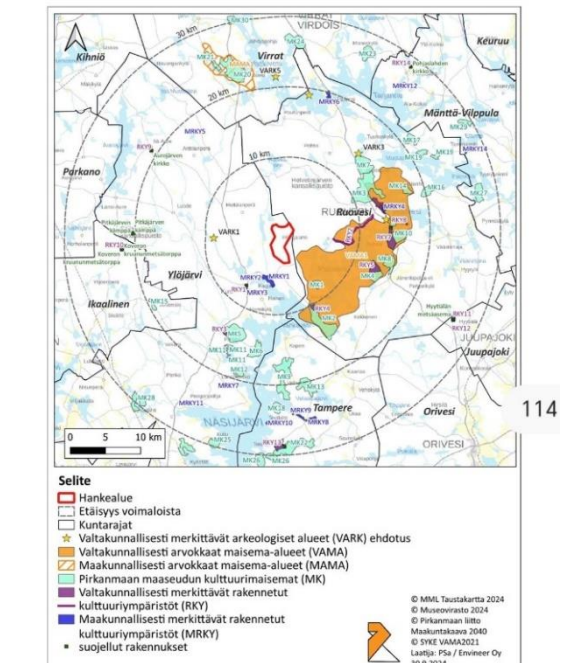
Voimassa olevasta maakuntakaavasta 2040 aluevaraus on kumottu 7.4. 2025 tehdyllä maakuntavaltuuston päätöksellä. Aikaisempi varaus perustui vuonna 2012 tehtyyn tuulivoimaselvitykseen, jonka mallinnukseen käytettiin 200 metrin voimalakorkeutta. Vaihemaakuntakaavaa varten laadittu uusi tuulivoimaselvitys tehtiin mallinnuksella, jossa tuulivoimalat ovat yli 300 metrin korkuisia. Tämän jälkeen valtioneuvosto on tehnyt päätöksen Näsijärven reitin valtakunnallisesti arvokkaasta maisema-alueesta (VAMA). Koska tuulivoimaloiden tekninen korkeus uudessa selvityksessä 100 metriä korkeampia, yhdistykset katsovat, että uusi varaus muuttuneessa tilanteessa on ympäristöllisesti erittäin vahingollinen, eikä se täytä alueidenkäyttölain 24 § ja 28 § sisältövaatimuksia.

Patakorven tuulivoima-alue sijoittuu yhdelle Etelä-Suomen merkittävimmistä metsämantereista, jolla on huomattava valtakunnallinen merkitys luontokadon torjunnassa sekä luonnon ennallistamistavoitteiden ja monimuotoisuuden elvyttämiselle. Tälle metsämantereen alueelle sijoittuu yli 100 000 ha valtion omistamaa metsää (kuvat 9 ja 10). Aluekokonaisuuden ytimessä sijaitsevat Helvetinjärven ja Seitsemisen kansallispuistot sekä niitä yhdistävä ekologinen käytävä, joka muodostaa myös metsäluonnon suojelun sekä lajien suojelun kannalta keskeisen ydinalueen. Maakuntakaava 2040:ssä kansallispuistoja yhdistävä vyöhyke on ekologisena vyöhykkeenä osoitettu maa- ja metsätalousvaltaisena alueena MK-merkinnällä, maakunnallisesti merkittävänä laajana yhtenäisenä luonnon ydinalueena.

Patakorven tuulivoivarauksella on huomattavia vaikutuksia luonnonsuojelullisesti, maisemallisesti ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaaseen Iso-Tarjanneveden - Näsijärven vesistöreitille. Kaavailtu tuulipuisto sijoittuu poikkeuksellisen korkealle ylänköalueelle, jonka keskikorkeus on noin 180 metriä merenpinnasta. Paloveden keskiveden korkeus on 96 metriä merenpinnasta. Tämä korkea ylänköalue jatkuu myös Helvetinjärven kansallispuistoon. Tuulivoima-alue on 2-3 kilometrin päässä kansallispuiston rajasta. Massiivisten 300 m korkeiden voimalarakenteiden merkittävät vaikutukset maisemassa ulottuvat aina 10 kilometriin saakka. (Ympäristöministeriön julkaisun maisemavaikutuksista (2024). Oheiset kuvat 1 ja 2 osoittavat, että Patakorven vaikutukset ulottuvat Näsijärven reitin VAMA-alueella lähes yli koko Paloveden Muroleesta Kauttuun sekä erittäin laajasti Helvetinjärven kansallispuistoalueelle halliten myös kansallisesti merkittävää Helvetinkolun maisemaa sen katselulavan korkeudella.

KUVA 1: Tuulivoima-alueen sijainti Helvetinjärven kansallispuiston eteläpuolella
Kuvassa Riuttaskorven virkistysalue oikealla

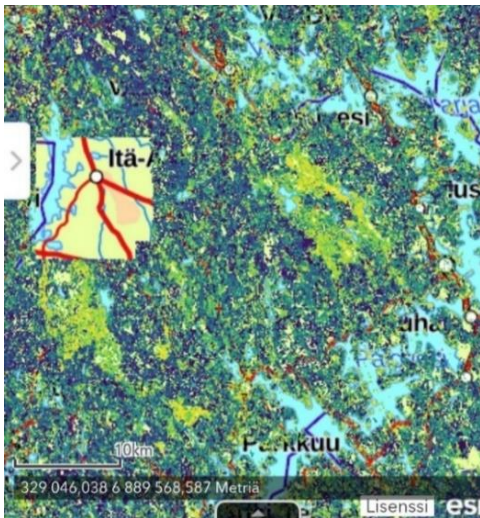

KUVA 2: Tuulivoimala-alueen sijainti valtakunnallisen maisema-alueen (VAMA) luoteispuolella

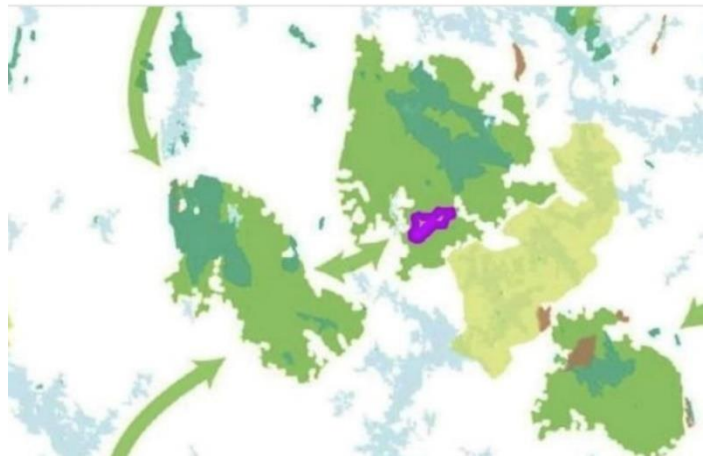
Oheisten kuvien tulivoima-aluearajaus perustuu samaan aikaan käynnissä olevaan YVA selvitykseen ja yleiskaavan OAS-vaiheen aineistoon.

Patakorven aluevarauksesta on vain runsas 2 km kansallispuistoon. Mm. metsäpeuran elinympäristövaatimukset edellyttäisivät vähintään 5 km suojaetäisyyttä Luken viimeaikaisten tutkimusten mukaan. Vyöhyketarkastelun VE2 mallin etäisyyskriteeri olisi edellyttänyt juuri tätä 5 kilometrin etäisyyttä.

Kansallispuistojen ekologisesti keskeiset vyöhykkeet ja kytkeytyneisyys

KUVA 3: Valtakunnallinen Zonation-analyysin kartta, jossa vaaleanvihreät ruudut osoittavat luonnon monimuotoisuuden keskittymää

KUVA 4: Patakorven tuulivoimala-alue suhteessa Pirkanmaan ekologiseen käytäväverkostoon

Kuvassa 4 on Patakorven tuulivoimala-alue esitettynä Pirkanmaan ekologisen käytäväverkoston päällä. Tarkastelu perustuu Pirkanmaan liiton selvitykseen Tuulivoimala-alueiden vaikutukset ekologiseen verkostoon (28.10. 2015). Selvitys osoittaa Patakorven aluevarauksen sijoittuvan kriittisellä kohdalla ekologisessa käytäväverkostossa.

Vaihemaakuntakaavan luontokeskittymä selvityksessä on tarkasteltu ja analysoitu valtakunnallista Zonation-aineistoa. Kuvassa 3. ilmenee, että molemmat kansallispuistot ovat väriltään vaalean vihreitä ja myös niiden välissä on runsaasti vihreän vaaleita sävyjä. Vaalean vihreät ruudut tarkastelussa osoittavat, että kansallispuistot ovat erittäin lajirikkaita ja monimuotoisia luontokeskittymiä. Myös niitä ympäröivät alueet ja niiden väliin jäävä ekologinen käytävä ovat erityisen merkittäviä luonnon monimuotoisuuden elvyttämisessä ja luontokadon torjunnassa. Alueella on myös inventoituja ja tiedossa olevia suojelu- ja ennallistamiskohteita mm. luontojärjestöjen Suoma-selvityksessä. Oheinen Pirkanmaan liiton oma selvitys (kuva 4), samoin kuin Zonation-analyysi, osoittavat kansallispuistovyöhykkeen huomattavat luontoarvot.

Patakorven tuulivoima-aluevaruksessa vaihemaakuntakaavassa ei ole riittävästi selvitetty Patakorven aluevarauksen haitallisia vaikutuksia. Aluevaraus ei täytä alueidenkäyttölain 28 § sisältövaatimuksia sen 3. momentin 2. kohdan alueiden käytön ekologisesta kestävyydestä, ei 4. kohdan teknisen huollon ekologisesta kestävyydestä, eikä myöskään 6. kohdan vaatimusta maiseman, luonnonarvojen ja kulttuuriperinnön vaalimisesta. Allekirjoittaneet katsovat, että vaihemaakuntakaavan Patakorven tuulivoima-alueen varaus on alueidenkäyttölain 9 § ja 28 § vastainen.

Luonnonympäristöjen pirstoutuminen heikentää luonnontilaa ja vaikeuttaa kansallisia tavoitteita ja lukuisien kansainvälisten sopimusten toteutusta. Teollisen

tuulivoimatuotannon tuominen Helvetinjärven kansallispuiston ja kansallispuistovyöhykkeen kupeeseen on vastoin näitä tavoitteita. Luonnontila on erityisesti Etelä-Suomessa niin kriittinen, että kaikki toimet, jotka kääntävät kehityksen luonnontilaa elvyttävään suuntaan ovat tarpeen. Luonnonsuojelulain 7 § varovaisuusperiaatetta ei ole Patakorven ratkaisuihin huomioitu.

Luonnon monimuotoisuuden ydinalueet ja yhteyksiä tarjoavat metsä- ja suoalueet vaihtelevine kuvioineen ja askelkivineen ovat oleellisen tärkeitä lajien etsiessä ilmastonmuutoksessa uusia, niille sopivia alueita. Helvetinjärven ja Seitsemisen kansallispuistovyöhyke muodostaa Pirkanmaan merkittävimmän metsäluonnon monimuotoisuuden keskittymän, jota teollinen tuulivoima-alue tulisi merkittävästi järkyttämään. Ekologisella verkostolla vahvistetaan luonnon monimuotoisuuden elpymistä ja estetään tärkeiden alueiden pirstoutuminen.

Pirkanmaan luonnonmonimuotoisuuden ydinalueet sijoittuvat myös luonnonrauhaa ja hiljaisuutta ylläpitäville alueille (Hiljaiset alueet Pirkanmaalla). Tämä 17 000 ha aluekokonaisuus on pinta-alallisesti merkittävin hiljainen alue maakunnassa. Näiden alueiden ottaminen teollisen energiantuotannon käyttöön ei ole tarkoituksenmukaista eikä perusteltua. Vihreä energia ei ole vihreää, jos se aiheuttaa luontokatoa ja heikentää luonnontilaa.

Selvitys uhanalaisten lajien ja luontotyyppien keskittymistä Pirkanmaalla on nähtävissä selkeästi, että suurin osa alueen uhanalaisista ja silmälläpidettävistä laji- ja luontotyyppiesiintymistä on askelkivien ja esiintymisalueiden jatkumoiden varassa. (Suomen Ympäristökeskus 2021) Seitsemisen ja Helvetinjärven kansallispuistojen muodostama ekologisten askelkivien sarja jatkuu kansallispuistojen välialueella ja etelästä pohjoisen ja luoteen suuntaan. Maakuntien rajalla Suomenselän alueella on kysymys myös itä-länsisuuntaisen ekologisen vyöhykkeen jatkuvuudesta.

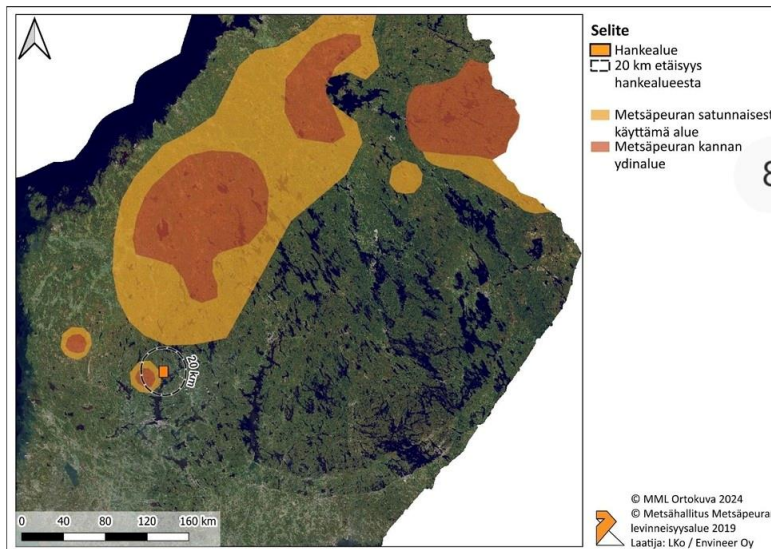
Kuva 1 osoittaa, että Patakorven tuulivoimala-alueen vaikutuksen 5 km:n vyöhyke ulottuu pitkälle Helvetinjärven, Riutaskorven ja Seitsemisen väliselle ekologiselle vyöhykkeelle ja 10 km vyöhyke katkaisee kyseisen vyöhykkeen kokonaan.

Swego Oy:n Pirkanmaan liitolle laatimassa kokonaisvaikutusten arviointijulkaisussa todetaan myös, että energiatuotannon alueita on kaavassa sijoitettu seuduille, joilla on tunnistettu myös merkittäviä luonnonmonimuotoisuuden ja ekosysteemipalvelujen vyöhykkeitä.

Lajiston suojelu

Metsäpeura

Metsäpeura on EU:n direktiivilaji (luontodirektiivi liite IV a). Luonnonsuojelulain 78 § se edellyttää Euroopan unionin eliölajien lisääntymis- ja levähdyspaikkojen tiukkaa suojelua. Lajia ei esiinny muualla Euroopan Unionin alueella ja suojelu on siten erityisesti Suomen velvollisuus. Myös luontodirektiivin 6. artiklan 1. kohdan mukaan jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittaessa tarkoituksenmukaisia käyttösuunnitelmia muihin kehityssuunnitelmiin, joita myös maakuntakaavoituksen voitaneen katsoa edustajan.

82

Kuva 22 Metsäpeuran levinneisyys Suomessa (Metsähallitus, 2021)

KUVA 5 Metsäpeuran levinneisyys Suomessa sekä eteläiset istutusalueet, Seitsemisen ja Lauhavuori. Kuvassa myös Patakorven tuulivoima-alueen sijainti.

Lauhavuoren ja Seitsemisen kansallispuistoalueiden palautusistutuksista vapautetut metsäpeurat ovat hakeutumassa uusille elinalueille. Molemmilla palautusistutusalueilla on tavattu metsäpeurojen kiimatokkia, ja luonnossa syntyneiden vasojen määrä on lähestynyt 30 yksilöä vuoden 2023 lopun tilanteessa. Tarkkaa luonnossa syntyneiden vasojen määrää ei tiedetä. Vähälukuisten osakantojen kehityksen seuranta on käynnissä.

Kuvassa 5 on esillä metsäpeurakannan levinneisyyskartta. Lauhavuori ja Seitsemisen uudempina istutusalueina ovat ympyröinä. Kuva osoittaa miten merkittävä alue jatkossa on Seitsemisen ja Helvetinjärven välinen ekologinen vyöhyke. On vain ajan kysymys, Milloin Seitsemisen ja Suomenselän kannat yhtyvät.

Kuva 1 osoittaa, että Patakorven tuulivoimala-alueen 5 km:n vaikutusvyöhyke ulottuu pitkälle kansallispuiston alueelle ja Helvetinjärven, Riuttaskorven ja Seitsemisen väliselle ekologiselle vyöhykkeelle ja 10 km vyöhyke katkaisee vyöhykkeen kokonaan.

Luken arvion mukaan tuulivoima-alueita ei tule sijoittaa 5 km lähemmäksi keskeisiä ja potentiaalisia metsäpeuraesiintymiä. Haukkamaan metsämantereen kansallispuistot ja niihin kytkeytyvät ekologiset käytävät ja vyöhykkeet (kuva 4) ovat metsäpeurakannan elvyttämisen ja lajin elinympäristön suojelun kannalta keskeisiä, kuten kuvasta 5 ilmenee.

Tuulivoimasta ja muusta maankäytönmuutoksesta johtuvat vaikutukset voidaan jakaa suoriin ja epäsuoriin vaikutuksiin. Suoriin vaikutuksiin kuuluu rakentamisesta johtuva elinympäristön väheneminen sekä kauemmas ulottuvat häiriövaikutukset kuten melu- ja välke. Tuulivoiman vaikutusalueiden välttämistä metsäpeuralla on todettu tapahtuvan sekä talvi- että kesälaidunnusaikaan ja erityisesti vasomisaikaan. Tuulivoimalan äänet haittaavat emojen ja vasojen välistä kommunikaatiota. Melu voi vaikuttaa negatiivisesti myös metsäpeuran kykyyn saaliseläimenä havaita pedot. Tämä on mahdollisesti yksi merkittävimmistä syistä miksi peuraeläimet välttelevät tuulivoimaloiden vaikutusalueita. Peuraeläinten kuten porojen ja metsäpeurojen kuuloaistin on todettu olevan herkempi kuin ihmisen.

Lauhavuoren ja Seitsemisen peurakannat ovat kehittymässä ja yhdistymässä. Luonnon monimuotoisuusvyöhykkeet ja luonnon rauhasat alueet ovat keskeinen edellytys sille, että laji löytää sopiville talvi- ja kesäaikaisille laidunnusalueille ja pääsee lisääntymään. Palautusistutusten tavoitteena on, että Suomenselän vahvemmat peurakannat ja palautusistutuksista leviävä peurakanta löytävät yhteen (kuva 5). Tästä syystä luonnon monimuotoisuuden tärkeille alueille ei tule rakentaa tuulivoimaloita. Kansallispuistot, niiden välialue ja koko Haukkamaan laaja metsämantere ovat erityisen tärkeitä metsäalueita turvaamaan metsäpeurakannan vahvistuminen tällä alueella sekä Suomenselän populaation vähittäiselle laajentumiselle etelän suuntaan Haukkamaalle.

Patakorven tuulivoima-alue tulisi häiritsemään metsäpeurakantojen kehittymistä, eikä täytä siksi alueidenkäyttölain 28 § maakuntakaavalle asetettuja sisältövaatimuksia. Se on myös luonnonsuojelulain 7 § vastainen eikä toteuta lain edellyttämää varovaisuusperiaatetta. Myöskin luonnonsuojelulain 78 § direktiivilajeista tulisi metsäpeura erityisesti huomioida. Katsomme, että Patakorven tuulivoimaa-aluevaraus on selkeästi kyseisen pykälän toisen momentin vastainen.

Linnustovaikutukset

Helvetinjärven kansallispuiston lintulajistosta EU:n luonto- ja lintudirektiiviin kuuluvat mm. selkälokki, kaakkuri, kuikka, pohjantikka ja pikkusieppo. Uhanalaisista linnuista alueella tavataan mm. hömötiainen, pyy ja varpuspöllö. Helvetinjärven käyttö- ja hoitosuunnitelman mukaan yhtenä luonnonsuojelun toimenpiteenä on kaakkurikannan suojelu, jota toteutetaan kaakkurikannan seurannalla ja pesinnälle soveliaiden alueiden kartoittamisella.

Haukkamaan erämaajärvet ja lammet ovat Pirkanmaan tärkeät lintualueet -loppuraportin (MAALI-hanke) mukaan myös merkittävää kaakkurin pesimäalueita. Patakorven tuulipuiston alueella ja sen läheisyydessä sijaitsee kaakkurilampia. Lisäksi alueella on myös muutama metsähanhen pesimäpaikka. Kaakkurin ravintolennot suuntautuvat Palovedelle ja Vankavedelle. Tuulivoima-alue sijoittuu juuri lentoreittien kannalta hyvin kriittiselle alueelle.

Haukkajärvellä kansallispuistossa on elinvoimainen selkälokkiyhdykskunta. Selkälokki on erityisen uhanalainen. Tuulivoima-alue sijoittuu juuri Haukkajärven sekä Paloveden ja Vankaveden väliin ja on ilmeisen kriittisellä vyöhykkeellä myös selkälokkien ravinnonhaun lentoreitit suuntautuvat suurten vesistöjen suuntaan.

BirdLife Suomen julkilausumassa (huhtikuu 2024) tuotiin esille, että suurimman uhan linnustolle aiheuttaa tuulivoimaloiden aiheuttama häiriö, joka häätää lajiston pois alueelta. Paikkauskollisille lajeille tällä on suuri merkitys. Haukkamaan metsämantereelelle ja kansallispuiston lähivyöhykkeellä tulee tukea lajien leviämistä ja luonnon monimuotoisuutta tulee elvyttää. Patakorven tuulivoimavaraus toimisi täysin päinvastaiseen, luontoa köyhdyttävään suuntaan.

Myös selvitykset linnustovaikutuksista ovat vaihemaakuntakaavassa riittämättömät ja vastoin alueidenkäyttölain 9 § ja 28 § vaatimuksia.

Maakotka

Pohjoinen ja luoteinen Pirkanmaa sijaitsee Suomen maakotkien levinneisyysalueen etelärajalla vähäisen kannan alueella, missä kannan elinvoimaisuuden säilymiseen on kiinnitettävä erityistä huomiota. Kotka on Suomessa vaarantunut ja se on EU:n lintudirektiivin I-liitteen laji. Pohjoisempana, noin 20 km vyöhykkeellä, on tiedossa maakotkareviirejä ja useita pesäpaikkoja. On todennäköistä, että maakotka tulee sijoittumaan myös rauhalliselle ja erämaiselle kansallispuistovyöhykkeelle Haukkamaan metsämantereella. mm. metsäkauriin ja vahvistuvan metsäpeurakannan alueella.

Maakotkien suojelu vähäisen kannan alueella edellyttää siten selkeitä päätöksiä kannan turvaamiseksi. Esiintymisalueiden reunoilla tulee maakotkan elinolosuhteet sekä reviirien ja saalistusalueiden häiriöttömyys turvata tarkemmin kuin pohjoisemman Suomen alueilla, joissa kanta on vahvempi ja maakotkan esiintyvyys on moninkertainen Pirkanmaahan verrattuna.

Maakotkan riskialttius tuulivoimatuotannon vaikutuksille on tuotu esille mm. tuoreessa suomalaisessa tutkimuksessa (Balotari-Chiebao ym. 2021b). Riskialttiuteen vaikuttavat tuulivoimaloille altistuvien reviirien suuri osuus ja lajin ekologiset ominaisuudet. Maakotkan herkkyyteen vaikuttavia tekijöitä ovat mm. saalistusreviirien laajuus (noin 300 km²) (Tikkanen ym. 2018), lajin herkkyys ihmistoiminnan aiheuttamille häiriöille (mm. Ponnikas 2014), petolintujen tunnettu riski törmätä tuulivoimaloihin (mm. Meller 2017) ja alhainen vuosittainen poikastuotto sekä kannan elinkelpoisuuden riippuvuus aikuisten yksilöiden pitkäikäisyydestä. Jo vähäinen lisäkuolleisuus heikentää kannan elinkykyä. Pirkanmaalla vähäisen kannan alueella pienikin lisäkuolleisuus voi romahduttaa populaation.

Tuulivoimaloiden häiriövaikutusten arvioidaan olevan merkittäviä etenkin suo- ja metsäalueilla saalistavalle maakotkalle, koska tuulivoima rajoittaa maakotkan saalistusalueita ja pidentää saalistusmatkoja. Vaikutukset ovat suurella todennäköisyydellä vielä merkittävämpiä kuin lentomallinnuksen perusteella saatu törmäyskuolleisuutta osoittava riskiarvio. Mikäli pesivä pari säilyy elossa ja reviiri pystyy tuottamaan poikasia vakaan maakotkakannan edellyttämällä tavalla, reviirin suojelutasoa voidaan pitää suotuisana. Yhdelle reviirille emon kuolema on aina hetkellisesti tuhoisa. Pirkanmaan harvan kannan alueella jo yhden linnun kuolemalla on merkitystä koko populaatiotasolle.

Paikallisilla asukkailla on havaintoja maakotkista Patakorven alueella. Pirkanmaan liiton selvitykset eivät ole riittäviä ja mallinuksia maakotkien reviirikäyttäytymisestä ja laajan Haukkamaan metsämantereen ja kansallispuistovyöhykkeen merkityksestä ei ole arvioitu riittävästi, mitä alueidenkäyttölain 9 § ja 28 § edellyttäisivät.

Merikotkapopulaatio on myös vahvistumassa myös pesivänä lajina Pirkanmaalla ja se laajenee jatkuvasti Vanajaveden, Pyhäjärven ja Näsijärven vesistöreittiä seuraten pohjoisemmaksi. Patakorpi on näiltäkin osin kriittisellä sijainnilla lähellä Paloveden aluetta. Merikotkat kerääntyvät myös talvella ravinnon perässä jo nykyisin Pirkanmaalle mm. metsäkauriskannan vahvistumisen vuoksi.

Susireviiri

Helvetinjärven kansallispuisto ympäristöineen on potentiaalista susireviirialuetta. Luonnonvarakeskuksen luonnonvaratieto-karttapalvelun mukaan alueella on ollut susireviiri vuonna 2022 (Ruoveden susireviiri). Susien tiedetään käyttävän aluetta sitä vähemmän, mitä enemmän alueella on voimaloita ja mitä lähemmäksi voimalat sijoittuvat sudelle tärkeitä alueita. Suden liikkuminen on vuodenaikaan sidonnaista. Keväällä susi huolehtii reviirin rajoista ja pyrkii saalistamaan tehokkaasti, jotta se olisi mahdollisimman hyvässä kunnossa pentujen syntyessä. Tällöin suden esiintymistä ohjaa saaliseläinten sijainti enemmän kuin pesimäalueiden sijainnit. Vasta lähempänä penikointia susi hakeutuu reviirin ydinalueille, joissa synnytys ja pentujen hoito tapahtuu. Myös näiltä osin vaihemaakuntakaavan selvityksiä on pidettävä riittämättöminä.

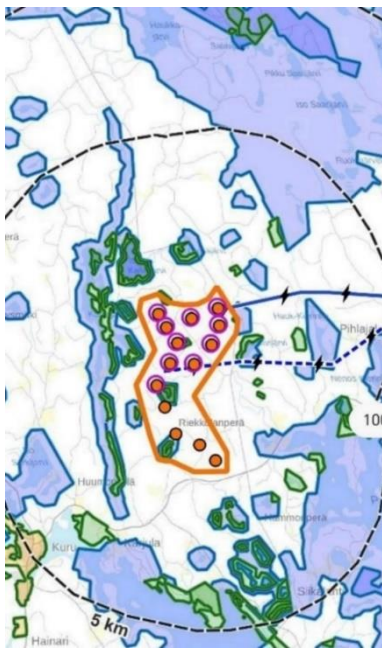
Maankäyttö ja aluerakenne

Tuulivoimala-aluevarauksen lähistöllä on voimassa rantayleiskaava ja lisäksi tuulivoimala-alueen suurimman maanomistajan, Metsä-Serlan, ranta-asemakaava. Ranta-alueiden kaavoitus kohdistuu Haukkajoen laakson vesistöreitillä ja siihen kytkeytyvien Iso Kalliojärven, Kuusijärven, Alainenjärven ja Mäkelänjärven jokilaaksoon sekä useilla pienillä järville tuulivoima-alueella ja sen lähialueille (kuva 6).

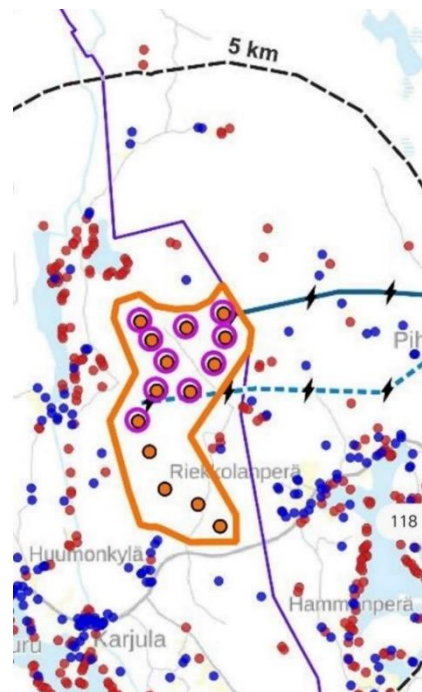
Patakorven alueen ympärillä 3 km:n säteellä on 67 asuinrakennusta ja 111 loma-asuntoa. 2 kilomerin säteellä on 39 asuinrakennusta ja 70 loma-asuntoa. Alue on rakennettu tiiviisti yleiskaavan mukaisesti. Rakennuspaikat ovat lähimmillään vain yhden kilometrin etäisyydellä tuulivoima-alueesta. Kuvan 7. osittaa tuulivoima-alueen ympäristön kiinteän asutuksen ja loma-asutuksen pistemäisen sijainnin. Kuvasta nähdään, että tuulivoima-alueen ympäristö on erittäin tiiviisti asuttu.

Asutuksen, niin kiinteän kuin vapaa-ajan, kannalta lähimetsät ovat tärkeitä virkistysympäristöjä, joiden merkityksen teollinen tuulivoiman tuotanto käytännössä hävittäisi. Mm. tuulivoimaloiden jäätymishaitat vaikeuttavat lähimetsien talvikäyttöä ja haittaavat myös lämpimien vuodenaikojen lähivirkistyskäyttöä merkittävästi.

Patakorven aluevarauksen voidaan katsoa asukkaiden näkökulmasta aiheuttavan huomattavaa haittaa olemassa olevan yleiskaavan ja ranta-asemakaavojen maankäytön alkuperäisille lähtökohdille ja käytölle. Kun otetaan huomioon asutuksen runsaus lähialueella, on mahdollista, että kansalaisten perustuslain 20§ mukainen perusoikeus hyvään ja turvalliseen ympäristöön vaarantuu olennaisesti. On myös merkittävää, että alue on maakuntaliiton selvityksissä osoitettu Pirkanmaan laajimmaksi hiljaiseksi vyöhykkeeksi. Näiltäkään osin vaihemaakuntakaavan varausperusteet eivät täytä MRL:n 28 § kolmannen momentin kohtien 1, 6 ja 7 vaatimuksia.

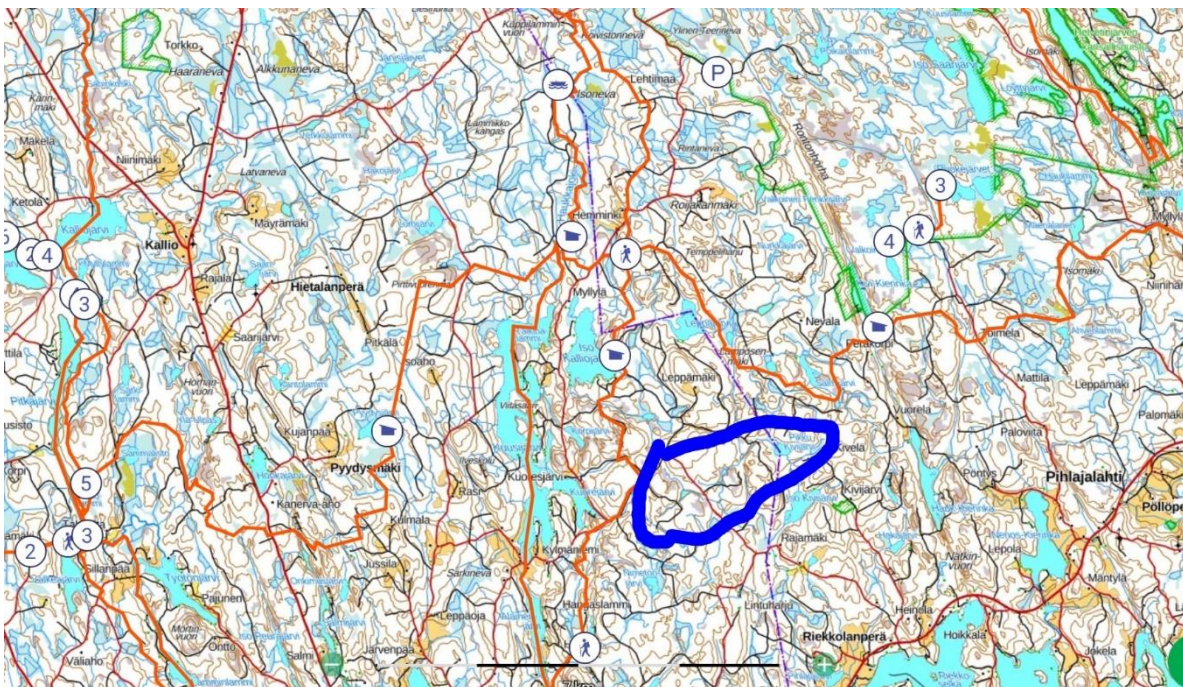
KUVA 6: Kaavoitustilanne: ranta-yleiskaava sinisellä ja ranta-asemakaava vihreällä viivoituksella

KUVA 7: Kiinteä asutuspiste sininen - loma-asutus punainen

Maakunnalliset retkeily- ja ulkoilureitistöt Haukkamaalla

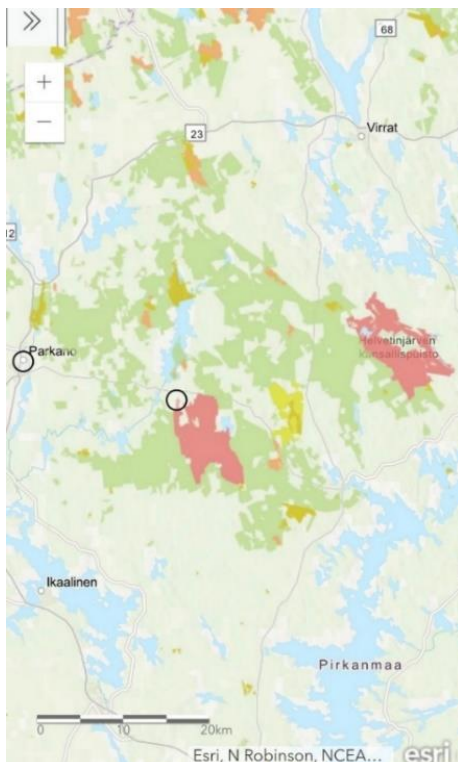
Maakunnallisten retkeily- ja ulkoilureitistöjen merkittävä solmukohta sijaitsee Helvetinjärven kansallispuiston lounaispuolella ja kohdistuu Haukkajoen laakson järvikeskittymien sekä Haukkajoen ympäristöön (kuva 8). Tuulivoima-alue on osittain jopa kansallispuiston ja Karjulan kylän ja Karjulankosken yhdysreitillä päällä. Kuusijärven länsipuoli sekä Patakorven varauksen pohjoispuoli ovat osa valtion laajaa metsävyöhykettä.

KUVA 8: Patakorven tuulivoimalavarauksen likimääräinen sijainti. Kuvassa Pirkkanvaelluksen reitit punaisella samoin Haukkajoen kanoottireitti. Helvetinjärven keskeiset retkeilyreitit muodostavat, Haukkajoen laaksossa merkittävän solmukohdan

Kuvat 9 ja 10 kuvaavat valtion metsiä. Kuusijärven länsipuoli oli 2021 ja 2022 ehdolla osaksi valtioneuvoston hyväksymää isoa suojelupakettia Ympäristöministeriön esityksestä. Tämä kertoo myös jokilaakson maisemallisista ja virkistyksellisistä arvoista, joiden merkityksellä ei ole ollut painoarvoa vaihemaakuntakaavan Patakorpea koskevassa hyväksymis- ja vahvistamispäätöksessä. Päätös ei näiltäkään osin täytä alueidenkäyttölain 28 § kolmannen momentin kohtien 1, 6 ja 7 vaatimuksia, koska Patakorven varaus heikentää huomattavasti tämän merkittävän luonto- ja virkistyskohteen ympäristöllisiä arvoja.

Pohjois-Pirkanmaalla on Etelä-Suomen laajimmat yhtenäiset yhteiskunnan omistuksessa olevat valtionmetsät. Linjan Kokkola-Iisalmi eteläpuolella on valtion maata 750 000 ha. Tästä yli 110 000 ha (15%) sijoittuu Pirkanmaalle. Tämän vuoksi Haukkamaan metsämantereen kansallispuistoilla ja niiden ympäristöllä sekä välialueella on erittäin keskeinen valtakunnallinen merkitys, kun jatkossa toteutetaan EU:n ennallistamisasetusta ja haetaan ratkaisuja Etelä-Suomen kiihtyvälle luonto- ja metsäkadolle. Myös Suomen allekirjoittama Montrealin sopimus vaatii pikaisia toimenpiteitä erityisesti yhteiskunnan omistuksessa olevilla alueilla. Pirkanmaan liitto on aiemmin koko maakuntaa kattavassa luontokatovaikutuksissa arvioinut, että voimassa olevan maakuntakaavan yhdyskuntarakenteen ja liikenneverkon toteutus tulee tuhoamaan Pirkanmaalla metsää 30 000 ha.

KUVAT 9 ja 10 Valtion maat Pohjois-Pirkanmaalla tuulivoima-alueen ympäristössä

Edellä on todettu Patakorven tuulivoimalavarauksen laajoista haitallisista ympäristövaikutuksista ja ristiriitaisuuksista vaihemaakuntakaavan sisältövaatimuksiin sekä yhteiskunnan omistuksissa olevien maiden merkityksiin metsäkadon torjunnassa Etelä-Suomessa ja luonnon monimuotoisuuden elvyttämisessä, Haukkamaan metsämanteretta pidettävän erittäin keskeisenä aluekokonaisuutena valtakunnallisesti. Alueen keskeisten luonnoltaan rikkaiden luontokeskittymien, kahden kansallispuiston ja niiden muodostaman vyöhykkeen rauhoittaminen luontoa vakavasti köyhdyttäviltä toiminnoilta tulee erityisesti turvata maakuntakaavatasolla. Tämäkin näkökulma on selkeästi johdettavissa alueidenkäyttölain maakuntakaavan sisältövaatimuksista eikä näiltäkään osin Elonkirjo ja energia vaihemaakuntakaavan selvityksiä voida pitää riittävinä kuten alueidenkäyttölain sekä 9 § että 28 § edellyttävät,

Maakuntakaava ja Patakorven aluevaraus

Kuvassa 11 on epävirallinen maakuntakaavojen yhdistelmä, jossa Patakorven aluevaraus sijaitsee Helvetinjärven kansallispuiston eteläpuolella. Kuvassa 12 on Elonkirjo ja Energia vaihemaakuntakaava. Kuvassa 13 on Patakorven tuulivoima-alueen rajausta perustuen 2015 tehtyyn tuulivoimaselvitykseen. Patakorven tuulivoimala-aluevarauksen pinta-ala on 437 ha. Kun tuulivoimaloiden kokoluokka on nykyisin noin 10 MW ja korkeus 300 m, yksi voimala vaatii noin 100 ha alueen. Näin ollen Patakorven aluevarauksen kokoluokka ei yllä vaihemaakuntakaavan 8 voimalan seudulliseen tuulivoimala tasoon. Tälläkin perusteella alue varaus tulee kumota. Lisäksi etäisyys kansallispuistoon pitäisi olla 5 kilometriä,

KUVA 11: Maakuntakaavojen yhdistelmä

KUVA 12: Patakorpi vaihemaakuntakaavassa

KUVA 13: Patakorven tuulivoima-aluearjaus tuulivoimaselvityksessä

jotta vaatimukset metsäpeurakannan elinympäristö rauhallisuus voidaan turvata. Patakorven tuulivoimalavaraus ei ole tästäkään johtuen vuoksi toteuttamiskelpoinen.

Loppupäätelmä

Massiivisen teollisen luokan tuulivoimalahankkeen vaikutukset ulottuvat varsin laajalle alueelle. Vaikutukset ovat myös pitkäkestoisia. Kun on kyse valtakunnallisesta merkittävästä kansallispuistovyöhykkeestä ja laajasta ekologisesti tärkeästä metsämantereesta, tulisi tämän mittaluokan hankkeen päätöksenteossa noudattaa erityistä varovaisuusperiaatetta (LSL 7 §). Sitä ei ole nyt noudatettu. Pääosin yhden ison yksityisen tahon monelta osin akueidenkäyttölain sekä luonnonsuojelulain vastaista hanketta ei pitäisi voida luokitella eikä vahvistaa vastoin kaikkia selvityksiä seudullisesti merkittäväksi tuulivoimala-alueeksi ja samalla virallistaa ja oikeuttaa hankkeen toteutus maakunnallisesti merkittävänä energiantuotantoalueena, jolla on myös vaihemaakuntakaavan selvityksissä todettu olevan huomattavia haitallisia vaikutuksia ympäristöön.

Luontokadon torjunta ja EU:n biodiversiteettistrategia sekä ennallistamisasetuksen toteutus edellyttävät tehokkaita toimia, erityisesti Etelä-Suomessa aluekokonaisuudella, jossa on laajat yhteiskunnan omistuksessa olevat metsäalueet aivan tuulivoima-alueen kyljessä. Lajistoltaan rikkaan luonnon ydinalueen, Helvetinjärven kansallispuiston läheisyys ja merkittävän valtioneuvoston hyväksymän valtakunnallisen maisema-alueen (VAMA) sijainti korkean ylänköalueen alapuolella Näsijärven reittivesistöllä osoittavat, että hanketta ollaan sijoittamassa hyvin herkälle alueelle, johon teollinen tuulivoima-alue soveltuu äärimmäisen huonosti. Haitallinen 10 kilometrin vyöhyke erittäin korkealla ylängöllä kattaa pääosin koko viereisen kansallispuiston ja valtioneuvoston vahvistaman VAMA-alueen.

Allekirjoittaneet yhdistykset näkevät tuon laajan aluekokonaisuuden erityisen merkityksen luonnon monimuotoisuuden elvyttämiselle. Katsomme perusteluihimme viitaten, että Patakorven aluevaraus on vastoin keskeisiä valtakunnallisia maankäyttöön kytkeytyviä alueidenkäyttötavoitteita luonnon ja kulttuuriperinnön suojelemiseksi. Kyseessä on erityinen arvoalueiden vyöhyke, jolla teollisen tuulivoimala-alueen toteutus aiheuttaisi huomattavaa vahinkoa. Vaihemaakuntakaavaa koskeva maakuntavaltuuston päätös § 9

tulee Patakorven aluevarauksen osalta kumota alueidenkäyttölain ja luonnonsuojelulain vastaisena ja suunnittelumääräykset palautta uudelleen valmisteluun.

Ylöjärvellä 9. 5. 2025

Suomen luonnonsuojeluliiton Ylöjärven yhdistys ry

Timo Järvenpää PJ

Tiina Lahtinen sihteeri

Virtain-Ruoveden luonnonsuojeluyhdistys ry

Larissa Heinämäki PJ

Suomen luonnonsuojeluliiton Pirkanmaan piiri ry

Antti Virnes PJ

Sari Hämäläinen järjestösihteeri

Liitteet:

Pirkanmaan maakuntavaltuuston kokous pöytäkirja 7. 4. 2025 § 9

Valitusosoitus 7.4. 2025